

ISSN 1849-9775

Planika

GLASILO SLOVENSKEGA KULTURNEGA DRUŠTVA TRIGLAV SPLIT
SPLIT, MAREC 2021, LETO XXIX. ŠT. 214

Planika

GLASILO SLOVENSKEGA KULTURNEGA
DRUŠTVA TRIGLAV SPLIT

GLASILO FINANCIRA:

- SAVJET ZA NACIONALNE MANJINE
VLADE RH
- URAD VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA
SLOVENCE V ZAMEJSTVU IN PO SVET

zanj Mag. Cveto Šušmelj

NASLOVNICA

POMLAD JE TU
FOTO: Robert JARH

UREDNIKA

Vera HRGA

UREDNIŠKI ODBOR

Cveto ŠUŠMELJ
Nadežda ETEROVIĆ

LEKTORICE IN PREVAJALKE

Vera HRGA
Dada ŠANTIĆ
Ana MATUSINOVIĆ

PRIPRAVA IN TISK

DES - Split
www.des.hr

NATISKANO

380 izvodov

RAZPORED AKTIVNOSTI

Ponedjeljek: od 19.00 - 21.00 PEVSKI ZBOR
Torek: od 18.00 - 21.30 DOPOLNILNI POUK
Sreda: od 17.30 - 19.30 KLEKLJANJE ČIPKE
Četrtek: od 19.00 - 21.00 PEVSKI ZBOR
Petek: od 18.00 - 20.00 DRAMSKO LIT. URICE
Sobota: od 10.00 - 12.15 DOPOLNILNI
POUK IN OTROŠKE DELAVNICE

Uradne ure tajnice:

Vsak dan razen sobote, nedelje in
praznikov od 8.00-12.00 ure

Društveni prostori so odprti vsak dan
razen sobote, nedelje in praznikov od
8.00-12.00 ure

SLOVENSKO KULTURNO DRUŠTVO TRIGLAV SPLIT

Šibenska 3, 21000 SPLIT, HRVAŠKA
Tel: 021 343 137, Fax: 021 321 434
Uradni mobitel: 091 150 44 98

VSEBINA

IZ ŽIVLJENJA DRUŠTVA

- Nomen est omen 3
- Praznik v virtualnem svetu 3
- Pomlad v Dalmaciji 3
- 3. Čipkarski festival Ljubljana
2020 „Klekljajmo skupaj ločeni,
pa vendar povezani“ 4
- Pridiklekljaj 4
- Projekt Andreje Uršič 6
- Božične in novoletne čestitke 6

POEZIJA

- Čakam 6
- Prešernu 6
- Sanje 6

POPOTOVANJA

- Študentska leta – kratka zgodba
o Ljubljani in »malo« izven nje 7
- Slovenska planinska pot od
Maribora do Ankarana 8
- Potovanje v zeleno čarovnijo 9
- Povedi me na Zanzibar 9

O JEZIKU

- Valentinovo – od kod,
kdaj in zakaj? 12
- Beseda leta 12
- Materinščina 13
- Feri Lainšček: Zmeraj je pot,
zmeraj je upanje, zato je
treba kljubovati brezupu 13

INFORMACIJE

- Opredeljeni po narodni
pripadnosti 14

IN MEMORIAM

- Poslovitev od pevcu, slikarja
in prijatelja Ivana Kosmosa 15
- Ivanu, prijatelju 15

VELEPOSLANIŠTVO REPUBLIKE SLOVENIJE NA HRVAŠKEM

Alagovićeva 30, 10000 Zagreb, Hrvaška, Tel: (+) 3851 6311 000, Fax: (+) 3851 61 77 236
Elektronska pošta: vzg@gov.si

Spletni naslov: <http://zagreb.veleposlanistvo.si>
Uradne ure so od ponedeljka do petka od 8.00 do 16.30.

Konzularni oddelek Veleposlanitva:
Tel: (+) 3851 631 1014, Fax: (+) 3851 468 0387
Uradne ure so ob ponedeljkih, sredah in petkih od 9.00 do 12.00.

GENERALNI KONZULAT REPUBLIKE SLOVENIJE v Splitu
Istarska 9, 21000 Split, Hrvaška, Tel/Fax: (+) 385 21 389 224
Elektronska pošta: generalni.konzulat.rep.slovenije@st.t-com.hr
G. Branko Roglič, častni generalni konzul

Uradne ure konzulata so od ponedeljka do petka od 9.00 do 13.00.

NOMEN EST OMEN

Marec v skladu z imenom sušec (mesec z najmanjšo količino padavin) vztraja v takšnem suhem vremenu...

Današnje ime je dobil po rimskem bogu Marsu. Izvirno slovensko ime za marec je sušec, hrvaško

ožujak, češko březzen in poljsko marzec. Druga stara imena so: brezen, breznik, ebehtnik, mali traven, vetrnik, sušnik, postnik, ceplenjak, brstnik, ranoživen, spomladanjec, tretnik. V prekmurščini mali tráven, in tudi marciuš.

R.J.

DAN, KO IMA KULTURA PRVO BESEDO

Praznik v virtualnem svetu

Novih začetkov, tako kot poslaavljanja, ne maram. Čeprav je kraj vedno začetek, so kraji in začetki, ki jih ne maram.

Zakaj na tak čuden način začeti članek? Ker se prilagajamo vsi skupaj na nekaj kar sploh ni normalno, maske, distance, delo od doma, kihanje, kašljanje in veliko pljučnic ter smrtnih izidov.... "ne volem", rekel bi tudi velik pesnik, ki je odšel veliko prezgodaj, Balašević....

Pa smo tako v virtualni obliki obeležili letošnji slovenski kulturni praznik, čestitali vsem Slovenkam in Slovencem dan, ko ima kultura prvo besedo, naredili razstavo, ki je bila hkrati posvečena spominu na našega preminulega Ivana Kosmosa, prikazali delo naših klekljaric, pesniške stvaritve.

Ideje so se rojevale v zelo kratkem času, le-ta pa je neusmiljeno tekel.

Veliko dela, veliko napak in neznanja, veliko pomoči mladih generacij smo potrebovali da bi vse to spravili skupaj pravočasno. Da bi vse sekcije, ki delujejo v našem društvu pokazale da v „novem normalnem“ delujejo in se prilagajajo novim razmeram. Mogoče ne s tako hitrostjo, kot jo narekuje čas v katerem živimo, ampak dovolj dobro, da so se oglasili ljudje in nam izrekli pohvale, ter nam dali nov zagon. Virtualno delo je garaško delo. Verjemite mi na besedo. In smo ga zelo dobro opravili. Sedaj nadaljujemo. Učimo se. Napredujemo.

Tudi Prešern bi se strinjal verjemanjem, saj je bil napreden in prilagodljiv in izpred svojega časa, tako, kot smo nekateri tudi danes.

Ana Božulić

Video si lahko ogledate na naši web strani www.triglav-split.hr

FB stran Slovensko kulturno društvo Triglav Split

POMLAD V DALMACIJI

Od nekdanj je pomlad moj najljubši letni čas. Egoistični razlogi zakaj tako izhajajo iz dejstva, da ne prenesem zime, ne prenesem, da mi je hladno, dan je tako kratek, da ga skoraj ni, sneg, sto slojev oblačil.... In ko me tako nekdo posluša, to moje jadikovanje nad zimo in mrazom, je popolnoma šokiran, ker sem iz Slo-

venije, kjer smo pa le ljubitelji zime in vsega z njo povezanega. No, jaz nisem. Ravno obratno.

Pomlad v Dalmaciji je najlepša na svetu! Prekrasna! In ni je potrebno čakati skoraj do konca marca, saj nas prijetno pomladansko sonce nežno boža in greje včasih že v februarju. Da o naravi, njenem prebujanju sploh ne

govorim. Vedno rečem, da zdaj živim v najlepšem delu Dalmacije in sem prepričana, da ima Makarska riviera najlepše sprehajalne poti vzdolž obale. Pomladni sprehod ob morju...ko enostavno dobiš občutek, da še morje želi nekaj povedati, da glasno pozdravlja nov začetek, odgovarja prebujajoči naravi in nazdravlja veselju, tako da se včasih sliši kot da so valovi, njihovo šumenje spremljevalni vokali živalskemu svetu, njihovim napevom.

In spet smo jo dočakali! Mogoče, samo na videz, malce drugačno. Ampak ne bomo se dali, ne smemo. Res je, imamo nekakšna pravila, katerih se moramo držati, za nekatere užitke, razvajanja smo malce prikrajšani, ampak vseeno....

Pomlad je tu – nov začetek! Vse je za nekaj dobro pravijo in res je tako. In ravno zato bodo sprehodi ob morju še lepši, užitek ob kavi na eni izmed riv dalmatinskih mest še bolj doživet, popolnoma drugače kot do sedaj, pogovori z dragimi osebami pa postali globlji in bolj iskreni.

Nenadna situacija, ki je šokirala cel svet pred dobrim letom, nas je spremenila. Tako in drugače. Vendar, gremo dalje. Moramo. In pomlad je, spoštovani - čista, vesela, prijazna in topla. In pripravila nas bo, da bomo takšni tudi mi. In pripravljeni na še eno prečudovito turistično sezono, v kateri bomo skupaj s številni obiskovalci, turisti delili skrite kotičke Dalmatinskih mestnih biservov, tradicijo in kulturo in tkali nepozabne spomine. In naj uživajo v najlepši sprehodih, pojejo skupaj z morjem, po poteh, ki so samo naše skoraj celo pomlad.

Čudovito pomlad želim vsem!

Tekst in foto: Katarina Kerker

3. ČIPKARSKI FESTIVAL LJUBLJANA 2020 „KLEKLJAJMO SKUPAJ LOČENI, PA VENDAR POVEZANI“

Organizatorji 3. Festivala čipk Ljubljana 2020 so nam poslali povabilo k sodelovanju na virtualnem festivalu. Ker je koronski virus SARS Cov 19 še vedno vladal z življenjem po vsem svetu in večina klekljaric ni mogla priti v Ljubljano, so si organi-

zatorji zamislili, da bodo prireditve potekale tako, da bodo klekljarice, v skladu s trenutno veljavnimi ukrepi za boj proti širjenju korona virusa v nekaterih državah, organizirane 3. ali 4. oktobra in sicer tako, da klekljajo kjer koli: doma, na balkonu, na vrtu, na ulici, v parku, same ali v družbi. Natisniti je bilo treba zloženko, ki nam jo bodo poslali, jo postaviti na bulo, mizo, fotografirati se in to poslati nazaj organizatorjem, ki bodo to potem objavili na spletnih in FB straneh festivala s spremnim besedilom.

Vesele smo bile, da je bilo zdravstveno stanje na Hrvaškem razmeroma dobro in so naše klekljarice lahko prišle in z nasmehom premljale druženje s kleklji in bulami.

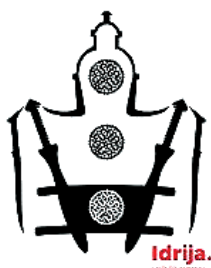
PRIDIKLEKLJAJ

Naše klekljarice so se odzvale temu idrijskemu vabilu, ki se je nadaljevalo po 37. virtualnem idrijskem festivalu čipk, in konec jeseni poslale 12 svojih čipk. V zahvalo smo prejele voščilnice s priznanji, da smo tudi me postale del mozaika idrijske kulturne dediščine. Veselju ustvarjanja in klekljanja, druženja in prijateljstva ni konca in niti krona nas ne more ustaviti.

Katica Kaštelan

#pridiklekljaj#

18.6.2020

Spoštovani Idrijčani in »ta uanajni«

Slogan pomladi 2020 »Ostani doma« smo v Idriji nadgradili v uspešno akcijo #ostanidomaklekljaj.

Iz Idrije, kjer domuje čipka, vas vabimo, da nadaljujemo s klekljanjem.

20. junija bo iz naše pobude »ostani doma - klekljaj« zaživela nova pobuda »pridi - klekljaj« in akcija #pridiklekljaj, s katero se lahko vsakdo vpiše kot soustvarjalec kulturne dediščine.

Iti od doma pomeni želeti si doživeti več, kot ostati doma. Občutek svobode, strasti, aktivnosti lahko v Idriji doživite tako, kot se zagré!

In kako se zagré u Idrije?

Po zaviti cesti v mesto, ki je bilo nekoč tako pomembno, da je avstroogrski cesar sam držal roko nad njim.

Zagré se z zgodbo v mestu, ki so ga soustvarjale močne rudarske roke. O tem nemo pričajo rudarske zgodbe na vsakem koraku z UNESCO

dediščino živega srebra. Zagré se z naravo. Idrija z okolico je ena sama dogodivščina UNESCO globalnega geoparka Idrija. Odkrivanje razglednih točk, iskanje dinosavrovih stopinj ali babjega zoba, čofotanje, začinjeno z okušanjem lokalnih dobrot in nočitev v postelji s čipko.

In zagré se z idrijsko čipko.

V mestu so hiše, iz katerih se sliši pritrkavanje navitih klekljev, s katerimi spretno roke klekljajo. Čipke so mali zakladi iz prepletenih niti. Tako so dragocene, da imamo čipkarsko šolo že od leta 1876, idrijska čipka pa je v okviru klekljanja čipk v Sloveniji uvrščena na UNESCO Reprezentativni

seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva.

Čutiti mir, spokoj, brez vznemirjanj, za to gre! Narediti nekaj, da bo trajno. Soustvarjalec dediščine postane vsak, ki si vzame nekaj ur in z lastnimi rokami »sklīkle špica« v pobudi »Pridi (v Idrijo) klekljaj!« Nastale čipke bomo postavili na ogled pred čipkarsko šolo. Zaživele bodo v trdem okvirju, kot prikaz idrijskega nasprotja med trdim delom rudarjev pod zemljo in klekljanjem nežnih čipk na blazinah.

Idrija je zgodba živega srebra, idrijske čipke, žlikrofov in čudovite narave. Pobudniki Čipkarska šola Idrija, Dado Andder in Zavod za turizem Idrija želimo, da postane del idrijske zgodbe vsak, ki si bo vzel čas in ustvaril delček v mozaiku idrijske nesnovne kulturne dediščine.

Kako sodelovati v akciji #pridiklekljaj?

Za sodelovanje izberite eno od možnosti:

Možnost »pridi«

Vzorček #pridiklekljaj pridite sklekljat v Čipkarsko šolo v Idrijo. Za vas bomo brezplačno pripravili vse potrebno za klekljanje. Tudi vzorček. Klekljali boste samostojno. Potrebujete toliko predznanja klekljanja, da boste v dobrih dveh urah zmogli samostojno sklekljati enega od #pridiklekljaj vzorčkov. Ogledate si jih lahko malce naprej na tej spletni strani.

Istočasno lahko prideta in klekljata dve klekljarici. Zaželena je predhodna najava vsaj dva delovna dneva pred prihodom. Brez najave sicer tudi lahko pridete, vendar se lahko zgodi, da ne boste mogli klekljati.

Predhodno najavo pošljite na info@cipkarskasola.si ali pa jo sporočite na telefonsko številko 05 9075314. V navjavi sporočite izbrani termin klekljanja.

Izbirate lahko med naslednjimi termini za klekljanje:

- delavniki ob 9.30 ali ob 12.00.
- sobote ob 9.30.

Možnost »prinesi«

Natisnite vzorčke #pridiklekljaj, ki so objavljeni malce naprej na tej spletni strani. Sklekljajte enega (lahko tudi več) od vzorčkov z bombažnim sukancem za klekljanje št. 30. Uporabite samo eno barvo sukanca.

Čipko prinesite v Čipkarsko šolo Idrija, Prelovčeva 2 v Idriji. Čipke sprejemamo od ponedeljka do petka od 9.00 do 15.00, ob sredah od 9.00 do 19.00, ob sobotah od 9.00 do 12.00.

Sporočite nam vaš naslov, da vam bomo lahko poslali zahvalno vizitko.

Možnost »pošlji«

Natisnite vzorčke #pridiklekljaj, ki so objavljeni malce naprej na tej spletni strani. Sklekljajte enega (lahko tudi več) od vzorčkov z bombažnim sukancem za klekljanje št. 30. Uporabite samo eno barvo sukanca.

Čipko pošljite na naslov: Čipkarska šola Idrija, Prelovčeva 2, SI_5280 Idrija, Slovenija. Če želite, da vas navedemo med soavtorje akcije #pridiklekljaj, čipki priložite še list, na katerega zapišite vaše ime in priimek, kraj in državo bivanja. Sporočite nam vaš naslov,

da vam bomo lahko poslali zahvalno vizitko.

Neglede na izbrano možnost, vedno bomo poskrbeli:

- da bo klekljarica ali klekljar vpisan v evidenco soavtorjev akcije #pridiklekljaj. V ta namen bo v Čipkarski šoli Idrija na voljo vpisna knjiga, v katero bomo zapisali ime in priimek klekljarice ali klekljarja ter kraj in država bivanja. Načrtujemo, da bomo kasneje uvedli tudi »on-line« vpisno knjigo. Če ne želite, da se vaše podatke zapiše, bomo vašo željo spoštovali. To nam sporočite ob oddaji čipke.
- da bomo prejete čipke razstavili pred čipkarsko šolo v Idriji. Čipk tokrat ne bomo zaprli v vitrine ali predale, temveč jih bomo izpostavili na prostem. Izpostavili jih bomo toku življenja. Tako kot vsi in vse, ima tudi čipka na prostem svojo življenjsko dobo, zato bomo čipke po potrebi nadomeščali z novimi.
- da bomo klekljarici ali klekljarju izročili zahvalno vizitko, na kateri se mu bomo osebno zahvalili za njegov prispevek pri ohranjanju nesnovne dediščine.

PROJEKT ANDREJE URŠIČ

čeni so bili samo obrisi, a vrsto in barvo niti ter tehniko smo lahko izbirale klekljarice same.

Zelo rada to delam in izdelala sem angela iz bele idrijske niti št.30 v različnih tehnikah. Seveda je bil osnovni idrijski ris za konture, franže za lase, ribice za oči, sukani ris od zlate metalizirane niti avreola, a ostalo improvizacija, ki ji strokovno lahko rečemo „prostoročno izdelana čipka“. Malo igre in nastajalo je nekaj povsem novega.

Od osnovnega načrta je 29 čipkaric iz Slovenije, Velike Britanije, Nizozemske, Poljske in Hrvaške ustvarilo prekrasnih 37 različnih čipk. Bilo je res pravo veselje početi nekaj takega.

Katica Kaštelan

Andreja Uršič, predsednica Društva klekljaric idrijske čipke, je naredila dva načrta za klekljano čip-

ko in povabila klekljarice, da se v čim večjem številu odzovejo povabilu in izdelajo čipko po svoji zamisli. Dolo-

BOŽIČNE IN NOVOLETNE ČESTITKE

Lepoto božiča in novega leta pričarajo tudi voščilnice, ki jih izdelamo in podarjamo prijateljem, sorodnikom in dragim osebam. Naše klekljarice so letos sklekkljale 32 idrijskih čipk in izdelale priložnostne čestitke, ki smo jih v imenu društva poslali našim prijateljem, partnerjem, institucijam in za nas pomembnim osebam širom Slovenije in Hrvaške.

Katica Kaštelan

ČAKAM

Kot živalca čakam
v omamnem zimskem snu,
kot zajec v debelem krznu
mežikam, ko sonce posije
in čakam, da na dlan mi zlije
vse lepote pomladnih dni.
Čakam, da mi življenje
še eno priložnost podari,
da zlati popek spet
v belih oblakih zažari
in v dušo prinese
vse nežne, žive stvari.
Čakam sončno poletje,
da ogenj požge
vse grde stvari,
da ni več zamere
med prijatelji.

Da na modrem morju
»oprosti« zašumi
in v naročje prinese
tihlega zadovoljstva dni.
Da več ne bo
ne začetka, ne konca,
ne določenih meja.
Čakam, da me jesen
z bogatimi pridelki
nežno stisne
in v čaroben objem zatopi.

Ana Šušmelj

PREŠERNU

Vrba žalujka nad hišo
v valovju rumene svetlobe
objeta s travnatimi preprogami.
In v tej senčni krasoti ON,
otrok, deček kakršnega še nikoli
senca vrbe ni srečala.
Pesnik, ki je nebeške zvezde odkril,
domovino zaznamoval
in svojo energijo
generacijam podaril.
Ko slišim "Slovenija"
pesnik mi zaigra
najlepšo melodijo,
ki odmeva od gora,
da trta znova bo rodila
in Zdravljica po domačijah
dobre ljudi pobratila.

Ana Šušmelj

SANJE

Sen, luciden ali preprost,
mi postaja vsakonočni gost,
nobene besede ni,
pogled objema pogled,
globoko, vpito,
in vse je rečeno se mi zdi.
Trenutek kratek, lep,
vendar ga želim si spet.

Vera Raguz

ŠTUDENSKA LETA – KRATKA ZGODBA O LJUBLJANI IN »MALO« IZVEN NJE

Ela Eterović

Še vedno se dobro spomnim dneva, ko sem prejela pismo od Univerze v Ljubljani. Z velikim črkami je bilo napisano, da sem sprejeta na željeno fakulteto. Od sreče in veselja se nisem niti zavedala, kako hitro se bo moje življenje spremenilo.

Ljubljana je idealno univerzitetno mesto. Ni preveliko, a ima vse, kar si mlada oseba zaželi. Narava je na dosegu roke, a center mesta, kot bi bil iz pravljice. Odhod v Ljubljano na študij je bila vsekakor moja odskočna deska. Leta 2012 sem uradno postala brucka, nezavedajoč v kakšno življenjsko avanturo se spuščam.

Vpisala sem se na Fakulteto za družbene vede. V celi zmedi novih obrazov in študijskih predmetov, smo se jaz in moji novi sošolci nekako znašli. Prvi obrazi, ki sem jih srečala prvi dan na fakulteti, so dandanes prisotni in zelo pomembni v mojem življenju. Moji sošolci so postali življenski prijatelji, s katerimi sem preživela najlepše momente. V stavbo fakultete je vsak od nas stopil s svojo zgodbo in ambicijami. Zdaj smo vsak na svojem koncu sveta, razpršeni, ampak vseeno povezani. Tudi zdaj v času pandemije se slišimo, si pomagamo in svetujemo.

Moje študentsko življenje ne bi bilo tako popolno brez Rožne doline. Se spomnite ameriških filmov o študentskih kampusih? Noben film ali serija te ne more pripraviti na tako prijetno in nepozabno življensko izkušnjo. Moj prihod v študentski dom je bil predvsem komičen. Gospa na upravi

me je brez kakršnih koli premislekov vprašala »Ali govorite špansko?«, a jaz, zmedena brucka odgovorim »Ja nekaj malega poznam iz telenovel.«. To je bil uvod v zgodbo o moji prvi cimri, ki je bila španka in njeni španski družbi, ki so dopolnili moje znanje španščine z besediščem, ki ni prav primerno za bralce.

V domu so me pričakali radovedni obrazi, ki so me s pogledi spremljali in komentirali, kdo je ta nova, ki je prišla. Takrat se mi je to zdelo zelo neprijetno, ampak potem sem jaz leta in leta enako počela. Še naglas sem se drla, »A si ti nov/a? DOBRODOŠEL/A!«. Vedno sem se trudila, da so se ljudje okoli mene počutili prijetno. Skupaj smo kuhali, pili kavice in žurali. Moji sosedge in cimri so bili moja druga družina. Bili smo si podpora vsak dan in v vsakem momentu. Večina sostanovalec se me je dobro zapomnila in zdaj leta po tem, če se kdaj srečamo na ulici, mi vedno rečejo kako smo v skupnih letih ustvarili najlepše in izjemne spomine.

Študijsko življenje ni vedno rožnato. Kot v vsakem obdobju, ko imamo vzpone in padce, ampak na koncu se vse odlično konča in to je tisto, kar je pomembno. Študij v Ljubljani mi je veliko tega omogočil. Ponosna sem, da sem bila aktivna kot študentka, organizirala različne dogodke, prisostvovala različnim dejavnostim in delala pri različnih podjetjih. Najbolj sem ponosna na moj odhod v tujino, na študentsko izmenjavo in dve leti potem še praktično izmenjavo v tujino.

Študij in delo v tujini je nekaj, kar me je zaznamovalo za celo življenje. Fakulteta za družbene vede ima veliko povezav s tujimi inštitucijami in na koncu je mene pot odpeljala v Turčijo, na znamenito anatolijsko univerzo v Eskisehirju.

Življenje v Turčiji je bilo precej drugačno. Bila sem priča nasilnih študentskih protestov in vsakdanjih novic o terorističnih napadih. Študentje

smo tudi pomagali sirijskim beguncem, spoznavali smo Turke in njihovo kulturo, a najbolj pomembno, da smo se uspeli počutiti kot doma. Še vedno se dobro spomnim, kako smo sedeli v restavraciji jaz in moja pisana družba iz vsakega kotička Evrope in planirali kam bi potovali, kateri delček Turčije še nismo odkrili.

Portugalska je bila čisto drugačna izkušnja, pisane ulice Lizbone in zvoki fadota so mi obeležili zares nenavadno poletje. Lizbona je mesto, ki nikoli ne spi. Vsak dan sem spoznavala ljudi iz vseh koncev sveta. Nenavadnih zgodb tujcev, ki sem jih spoznala na obali reke Tejo, nikoli ne bom pozabila.

Na portugalskem sem se učila surfati na valovih Antlantskega oceana, in sem potovala od najbolj južnega do severna dela države.

In po vseh teh izkušnjah sem spet nazaj v Ljubljani, malem mestecu med Julijskimi Alpami in Jadranskim morjem, kjer sem si zgradila svoj drugi dom.

SLOVENSKO PLANINSKO POT OD MARIBORA DO ANKARANA PREHODILA, PRETEKLA V 15 DNEH

Eva Tušar

Slovenska planinska pot se prične v Mariboru in poteka čez Pohorje in se preko Kamniško-Savinjskih Alp, Karavank, Julijskih Alp ter predalpskih hribovij spusti na Kras ter se konča na Debelem rtiču ob Jadranskem morju. Označena je s splošno oznako planinskih poti v Sloveniji - s Knafelčevo markacijo (rdeč krog z belo piko) in dodano številko 1.

Je najdaljša in najbolj priljubljena vezna pot v Sloveniji ter ena najstarejših v Evropi in na svetu. Po njenem zgledu so se podobne poti uveljavile tudi drugod po svetu, čeprav so ji sprva očitali, da ne ustreza planinstvu. Nastala je na pobudo Ivana Šumljaka, idejnega in operativnega snovalca. Šumljak jo je sprva imenoval magistrala, a je že ob odprtju leta 1953 dobila ime Slovenska planinska transverzala, ki se je nato leta 1991 preimenovala v Slovensko planinsko pot.

Jaz sem Eva, glasbenica, zaposlena v Hrvaškem narodnem gledališču v Splitu kot prva oboa. Nisem edina Slovenka, ki igra v orkestru, **Frano Barović** muzicira na hornu, **Piero Malkoč** brunda na kontrabasu i **Zala Oblak** honorarno pomaga na violini.

Poleg glasbe imam še eno veliko strast, zaljubljena sem v naravo i gorski tek. Te jeseni sem se odločila, da prehodim / pretečem Slovensko

planinsko pot od Maribora do Ankarana. To je prva transverzala v Evropi in pravi podvig, ker je zelo malo ravnega terena! Dolga je preko 600 km z okoli 35 000 metrov višinske razlike.

Moram do tja...

Za Slovensko planinsko pot sem se odločila zaradi gorskega terena in raznolikosti pokrajine. Prehodila sem jo sama (brez podpore) v 15 dneh. Zbujanje ob zori in počitek, ko se je stemnilo. Večinoma sem spala v planinskih domovih. Spakirala sem minimalno opreme (okoli 7 kg). Sneg na Triglavu je bil veliko presenečenje, saj nisem računala na zimske pogoje v začetku septembra. En dan sem čakala v domu na Kredarici na boljše pogoje. Boljših pogojev ni bilo tudi naslednji dan in z več hrabrosti kot pameti sem uspela varno osvojiti Triglav (na vrhu je bil samo en Francoz ki je vzklikal, hello hello, we did it!)

Aljažev stolp na Triglavu

Spomin na Trnovski gozd ni preveč prijeten. Imela sem občutek da me nekaj opazuje in zasleduje. Trudila sem se da ne mislim na medvede, ki jih je kar dosti na tem območju in glasno pela spodbudne pesmice. Na dan sem uspela premagati okoli 40km, zadnji dan celo preko 60km, zadnja etapa je bila Škocjanske jame - Ankaran.

Na koncu poti

Ta izkušnja je bila ne samo zelo naporena ampak tudi terapevtska.

Gozd, mir, tišina...

Zvok gozda, mir, tišina, spektakularna narava, čudoviti vzhodi i zahodi so mi pomagali, da dejansko začutim spokoj in se vprašam, kaj je važno v življenju. Katarzična izkušnja. Priporočam vsakemu, ki ima rad naravo da prehodi Slovensko planinsko pot, ampak v tempu ki se priporoča v gorskem vodniku (približno en mesec).

POTOVANJE V ZELENO ČAROVNIJO

Po skrivnostnih poteh nenavadno lepe slovenske pokrajine

Na obljubljeni dolgo pričakovani potovanje smo iz Dubrovni-ka odšli zgodaj zjutraj in prispeli v kraj Polzela, v Republiki Sloveniji, pozno popoldne. Za nas je to bila velika temperaturna sprememba: v Dubrovniku je bilo 8° C, na Polzeli pa -5°C.

Kraj je najbolj znan po skoraj sto let stari tovarni nogavic „Polzela“, vendar se v kraju nahajajo še druge številne znamenitosti in zanimivosti. Na sprehodu s svojo sestrično smo obiskale grad Šenek in Komendo. Ker je že padal mrak, si jih nisva mogli natančno ogledati. Mene pa je najbolj zanimala njihova osnovna šola, zato sva hiteli po poti naprej. Zvedela sem, da je šola velika in da imajo v šoli devetletko in ne osem, kot jo imamo mi. V času njihovega bivanja v šoli dobijo kosilo. V šoli imajo tudi garderobne omarice, kjer se vsi učenci obuvajo v šolske copate in se v njih gibljejo po šolski zgradbi. Šola ima tudi malo in veliko telovadnico. V veliki telovadnici imajo pogosto nastope, koncerte in druge prireditve. Sestrična mi je povedala, da imajo v devetem razredu obvezen plesni koncert ali tako imenovano malo maturantsko zabavo „Valeta“. Vsako jutro kroži šolski avtobus po okoliških vaseh in pripelje učence v šolo.

Skrivnosti grofov Celjskih

Na naši poti je bil en dan rezerviran za obisk starega mesta Celja. Že v času antike se je mesto imenovalo Celeia. V času srednjega veka so v Celju vladali grofi Celjski. Njihova slava in moč je bila znana in vpisana na zgodovinsko karto Evrope. Z družino smo obiskali zgornji in spodnji grad grofov Celjskih. V spodnjem dvorcu, ki se nahaja v zgodovinskem delu mesta Celja ob reki Savinji smo obiskali tudi stalno razstavo, ki prikazuje zgodovino slavne srednjeveške družine. Grofi Celjski so imeli v lasti tudi nekaj gradov in posesti na Hrvaškem. Njihova družinska veja se je s Frankopani širila na hrvaško ozemlje.

Nam otrokom se je najbolj vtisnila v spomin ganljiva ljubezenska zgodba med Friderikom Celjskim - sinom slavnega Hermana II. in preproste mlade vaščanke Veronike Deseniške. Odšli smo tudi na zgornji grad, ki leži na vzpetini nad Celjem. Zgrajen je bil za Friderika, ki naj bi v njem živel z Elizabeto Frankopansko. S svojim preljubnim življenjem je razočaral svojega očeta, ki ga je zaprl v Friderikov stolp, da bi prišel k pameti. Njegovo ljubico – Veroniko Deseniško so preganjali in jo na koncu imenovali za čarovnico, ter jo umorili na skrivnosten način. Med ljudmi krožijo različne legende. Ena izmed njih je tudi ta,

Celjski grad

da naj bi bila zazidana v zidove gradu Veliki Tabor, v hrvaškem Zagorju.

Polni vznemirljivih in strašnih zgodb smo zapustili Friderikov grad na griču in se spustili v mesto, ter obiskali hotel Evropa, kjer smo se posladkali s slastnimi tortami. Fotografirali smo se ob kipu Alme Karlin, prve slovenske avtorice potopisa ki je prepotovala med dvema svetovnjima vojnama cel svet.

Ob koncu dneva nam je mama dovolila tudi obisk in sprehod po številnih trgovskih centrih. V tem sprehodu je vsekakor užival ženski del družine.

Napisala: Eva Baletić, 12 let
SKD LIPA Dubrovnik

POVEDI ME NA ZANZIBAR

Ana Matusinović

Ponedeljek, 24. januar 2021, ura 4 zjutraj. Ni idealna ura za vstajanje je pa idealen dan za začetek zanimivega potovanja. S hčerko Tino naju prijateljica vozi na letališče, na tisti prvi avion, ki menda tako zgodaj zjutraj razvažja mleko. V Münchnu sneg,

najini kovčki pa polni kopalk, kratkih hlač, japonk, poletnih oblek, sončnih očal in slamnatih klobukov. Ko sem prijateljcem govorila, da grem na pot, v Afriko, na Zanzibar, so me večinoma čudno gledali, češ: „Kaj se ti je zmešalo? Zdaj, med korono? Ti nisi pri sebi! Pa se nič ne bojiš, da boš kaj staknila? Daj, počakaj, da se stvari uredijo...“

Ampak pri meni se je vse uredilo. Že leta nisem bila nikjer od doma, prihranke imam, če se zdaj ne premaknem, se ne bom nikoli več.

Avion do **Dohe** je skoraj prazen, po devetih urah leta se znajdeva na letališču, kjer se še nosijo zaščitne maske, vendar je toliko ljudi, da je kakršnakoli oddaljenost nemogoča. Tako

Kaj bulite, proč se spravite

je tudi v avionu za **Dar es Salam** in **Stonetown** na Zanzibarju. Nabito kot ribja konzerva. Na zadnjem letališču prvo preverjanje temperature, tri kolone potnikov za dobivanje vize, in tako trikrat, saj je opravek gotov šele po treh šalterjih. Takrat mi reče Tina: „Torej, najslabše je za nami. Od zdaj naprej bo samo boljše!“

Tako je tudi bilo. Okrog treh popoldne (od zapuščanja postelje je minilo že 33 ur) sva v **Jambianiju** v beach resortu New Teddys On The Beach, ki ga vodi Leonie, Tinina prijateljica. Indijski ocean pred pragom, kokosove palme, bazen, ležalniki in bugenvilije v vseh barvah. Dobiva čudovito hiško z ogromnima posteljama, lično okrašenima s cveticami. Tino vsi veselo pozdravljajo, saj je delala z njimi in jo dobro poznajo. Njej v čast so pripravili jedilnik z njej najljubšimi jedmi, kar pomeni, da lahko izbiramo med hobotnico, tuno, škampi in jastogom. Vse pestro obogateno s tropskim sadjem in zelenjavo. Že vidim, da tukaj ne bom shujšala.

Prvo prebujanje na Zanzibaru v sredo: ob petih zavija hodža na minaretu bližnje mošeje, zaspim... ob pol šestih zapoje petelin pri sosеду, zopet zadremam pa me po desetih minutah prebudi krokanje vran, ki so imele pevske vaje v krošnjah palmnih dreves. Ravno sem skoraj zopet zakinkala, ko mi je ob šestih pokukalo sonce skozi okno. Na geografski širini 5° SE, torej samo pet stopinj južno od ekvatorja, sonce vzhaja ob šestih in zahaja ob šestih, nobene zarje ne somraka. Hitim na plažo, vendar je oseka, tako da bi morala hoditi vsaj dva kilometra, preden bi lahko zaplavala. Bel pesek pod bosimi nogami je čudovit, bolj podoben beli ostrimoki kot mivki, vendar se ne lepi za kožo. Pogleda na morje mi ne zastirajo Brač, Šolta in Drvenik kot doma, temveč le bela črta koralnega grebena v daljavi, ob katerega čeri butajo peneči valovi oceana. Ob plimi morje prekrije greben in se valovi valijo prav do obzidja. Večerni sprehodi po neskončni beli plaži so enkratni. Blišč v bližini, bleščava v daljavi, ocean kljub temi odseva v mnogoterih odtenkih sivo, plavo, turkizno, srebrno.

Spredaj bazen, zadaj jezero, vmes pa prepad

Izberem drugo možnost za plavanje – bazen, velik, čist, in samo zame, saj drugi gosti še spijo. Edina nevšečnost je to, da tukaj nenehoma piha. Veter z oceana sicer ni močan, je pa konstanten. Po dveh dnevih so mi sinusi polni, oči solzijo, kiham in smrkam – je

morda korona!? Ne, vročine ni, nos dela, okuse čutim – torej navaden nahod. Bo že minilo. Pomagale so kapljice in ingverjev čaj. Tina načrtuje izlete in ogleda, jaz pa cele dneve samo pohajkujem in poležujem ter se strinjам z vsem, kar predlaga. Počasi se učim svahili. Znam pozdraviti, odzdraviti, se zahvaliti in nazdraviti.

Dnevi letijo, vtisi se kopičijo. Si bom vse zapomnila? Verjetno bodo sedaj šli spomini v smeri, kar je bilo pred Afriko in kaj po njej. Leta bodo potekala v izpolnjevanju vrzeli v spominu. Nekaj časa sploh nisem svoja, ko izvem, da je Ivan odšel za vedno. Pa saj ni mogel oditi, tu je, tako prisoten kot vedno. Komu bom zdaj pošiljala svoje fotke, da jih oceni tako kot on, kritično pa kljub temu tako ljubezljivo in prijazno? Vendar nadaljujem s fotografiranjem, zase, za prijatelje, v spomin na Ivana.

V ponedeljek letiva na kontinent, v **Arusho**, kjer naju sprejme Hannah, pri kateri prenočiva. Pred tem si malo ogledamo mesto, zelo razkošne četrti bogatašev z vilami in ogromnimi parki okrog njih, večinoma pa siromašne četrti revnih prebivalcev, zanemarjene in zapuščene.

V torek greva v kamp **Migombani** na ozemlju plemena Massai, lepih ljudi ponosne drža.

V sredo sva že pred sončnim vzhodom na poti v vulkanski safari park **Ngoru Ngoru**. Z vrha kraterja sega čudovit pogled v globino, kjer se okoli slanega jezera, rek, potočkov in mlakuž napaja na tisoče živali. Brez daljnogleda so s te višine neopazne in se površina približno 30x40 km zdi popolnoma pusta. Prva žival, ki nam preseka pot, je zelo velika in zelo grda hijena. Tako hitra je, da jo ne utegnem slikati. Spust z roba kraterja v globino po strmini s prepadi pod serpentina mi jemlje dih. Voznik land roverja je zanesljiv, odličen vodnik in naju ves dan vozi po zamotanih stezah od ene vrste živali do druge. Med tem zanimivo pripoveduje o nastanku kraterja,

Dobro jutro

Videti majhen, vendar ni

zgodovini plemena Massai, o značaju živali. Pove nama, da je zebrino mleko zelo zdravo, vendar ljudem nikoli ni uspelo udomaćiti teh divjakinj, ki so po naravi zelo hudobne, se tepejo med sabo in rade grizejo tudi druge živali. Kdo bi rekel, pa tako nedolžne so videti, ko radovedno pohajkujejo ob vozilu in se mirno pasejo. Črede gazel in antilop, veliko gnujev, bivoli ponosno postopajo naokrog in nas gledajo z visokega. Krdelo slonov je še v daljavi, zdaj prihajajo na vodo in vsi se jim umikajo s poti. Okrog pol dne se prikaže lev – kralj živali. Leno naredi par korakov in se prav dostojanstveno zavalji, kot da je na prestolu, nič mu ni mar za nas.

Ob času kosila se ustavimo ob jezercu z nilskimi konji, ki poldansko vročino preživljajo globoko zavaljeni v vodi. Le tu pa tam so se pokazale glave, ki so dale naslutiti njihovo velikost. Vzamem svoj lunch paket, pogledam, kaj je notri, odkrijem lep kos piščanca in komaj sem ga odvila, že izgine. Velik orel se je z višine strmoglavlil in v hipu odnesel moje kosilo. Kakšna nesramnost! Tini je isto stvar

poskušal narediti babun, vendar je bila ona bolj previdna. Na poti nazaj nas spremlja ogromen nosorog, na srečo precej oddaljen. Vzpon iz kraterja po zahodni strani nam ponovno omogoča pogled na prečudovito naravo.

Nazaj v Migombani, pred večerjo malo plavanja v bazenu in ledeni čaj pod krošnjo ogromnega baobaba.

Zjutraj na safari (sproti povedano: beseda *safari* v svahiliju pomeni *potovanje*) v **Tarangire**, ki je popolnoma drugačen kot Ngoru Ngoru. Tu je teren hribovit, za vsakim ovinkom je nekaj novega. Živali ne opazuješ od daleč, temveč se kar naenkrat pojavijo iz goščave, stečejo prek poti, ustavijo ob vozilu. Ogromna krdela slonov, ki se krotko pasejo v visoki travi, črede antilop in gazel hitijo po obronkih, žirafe brstijo z visokih trnovih dreves. Med vsemi njimi pa opice in bradavičasti prašički zganjajo direndaj. Kakor je v parku Ngoru Ngoru planota položna, umirjena, tako so tam tudi živali v nekem svojem tihem, počasnem ritmu. Tarangire pa je ves razgiban, divja reka teče skozi globoke kanjone, drevesa neukrotljivo rastejo v višino in širino. Živali pa so živahne, celo druželjube, živijo druge z drugimi, kot da se zavedajo, da je hrane dovolj za vse in da se nima smisla pripraviti med sabo. Potem pa nekaj čudnega. Vozimo se že nekaj kilometrov in ne srečamo nobene živali. Voznik nama pravi, da so zagotovo nekje v bližini levi ali pa gepardi in so se zato druge živali umaknile. In res – v krošnji suhega drevesa v senci velikega baobaba so se skrile tri levinje, daleč so, komaj opazne. Vendar voznik zapelje skozi goščavo proti njim, da si jih lahko bolj ogledamo. Kakšen prizor! No, geparda žal nismo videli.

Po safariju sem zopet tri dni v Jambianiju, večinoma na plaži ali pa na masaži. Novo potovanje pa se začne že v ponedeljek. Ko prispeva na sever otoka v ribiško vas **Kendwa Rocks**, ki je postala predvsem turistično mesto, dežuje kot iz škafo. Načrt

je bil, da z ladjico obiščemo Otok sužnjev in Otok želv, vendar smo se odločili le za krajšo plovbo. Dež je sicer nehal, vendar je bilo morje zaradi močnega vetra tako razburkano, da je našo barčico metalo sem ter tja kot orehovo lusko.

Naslednja dva dni si ogledujeva glavno mesto Zanzibarja **Stonetown**. Stara trdnjava se pripravlja za vseafriški rock festival, пристanišče je polno ladij, ulice nudijo turistom trgovine na vse strani, tržnica z začimbami je enkratna. Tina se kot pravi mešetar v svahiliju uspešno pogaja za ceno.

Še par dni pa domov. Malo napetosti zaradi morebitnih težav glede na covid-19. Pa le poteka vse v najboljšem redu. Med presedanjem v Dohi na hitro opravim nakup priljubljene parfuma in potem v skoraj praznem jumbo jetu prespim vso pot do **Frankfurta**.

Pri pasoškem pregledu v Splitu mi je rečeno, da moram štirinajst dni v samo izolacijo ali pa na testiranje. Čez dva dni se dam testirati, seveda sem jaz pozitivna, test pa je negativen. Že popoldne dobim dopis od policije, da je izolacija uradno ukinjena. Komaj čakam, da se najdem s prijatelji in jim poročam o vsem. Upam, da bom kmalu dobila cepivo, saj sem že začela s pripravami za novo potovanje.

VALENTINOVO – OD KOD, KDAJ IN ZAKAJ?

Opravem izvoru valentinovega obstaja veliko legend, med katerimi je najbolj poznana tista o krščanskem duhovniku **Valentinu** iz 3. stoletja, ki je kljub cesarjevi prepovedi poročal mlade vojake. Poroke in zaroke je cesar z odlokom prepovedal, češ da odvrtaajo pozornost vojakov. Požrtvovalnega Valentina je cesar čez čas zaprl v ječo, v kateri je Valentin spoznal ječarjevo hčer. **Tik pred usmrtnitvijo ji je z barvo, iztisnjeno iz vijolic, napisal ljubezenski sonet.** Oh, kako romantično in požrtvovalno!

Valentino in sv. Valentin

Požrtvovalni Valentin je bil zaradi požrtvovalnosti posvečen v svetnika, goduje pa prav 14. februarja. Na Slovenskem je bil Valentin znanilec pomladi, zelo poznan je tudi rek:

»Valentin prinese ključ do korenin«.

V sodobnem svetu je valentinovo izgubilo prvotni pomen, saj večino izložb preplavijo srčki, bombonjere, ideje za večerjo v dvoje, sveče, medvedki...

Lahko vam zaupamo, da le peščica Slovencev (13 %) prazniku zaljubljenih posveča prav posebno pozornost.

Valentino – z veliko ali malo začetnico?

Marsikdo bi valentinovo zapisal z veliko začetnico – po analogiji **Prešernov dan**, **Marijino vnebovzetje**.

Slovenski pravopis nam narekuje, da jujevo, jožefovo, silvestrovo,

gregorjevo, valentinovo – zapisujemo z **malo začetnico**. Ta imena so v resnici samostalniki, nastali iz pridevnikov (god sv. Valentina, god sv. Martina).

Kako sta povezana valentinovo in gregorjevo?

Zagotovo ste že slišali zvezo: **dan, ko se ptički ženijo**. S to zvezo poimenujemo star poganski praznik – **gregorjevo, ki ga obeležujemo 12. marca**.

Zakaj lahko gregorjevo dojemamo kot »slovensko« valentinovo?

Star običaj pravi, da so se dekleta na gregorjevo ozirala v nebo in prva ptica, ki jo je dekle videla, je pokazala, kakšen bo njen mož. Danes je ta običaj zamenjalo spuščanje papirnatih umetnin z gorečimi svečami po rekah in jezerih.

Ljubezenska misel Rumija: **»Iskati pot do ljubezni z razumom je prav tako nesmiselno kot iskati sonce s svetilko.«**

BESEDA LETA

Sloenci in Slovenke so že peto leto zapored izglasovali Beseda leta 2020

KARANTENA

Zagotovo med nami ni nikogar, ki bi dvomil, da družbeno dogajanje (sploh če ima velike razsežnosti) spreminja besedje – pri tem ne tvorimo samo novih besed, spreminja se tudi njihov pomen.

Prijatelju tako še nekaj časa ne bomo zaželeli, naj bo ali ostane pozitiven.

Kako beseda postane beseda leta?

Eno glavnih meril, ki ga mora izpolnjevati beseda, predlagana za besedo leta, je, da je pomembno zaznamovala tekoče leto – ni treba dvakrat pomisliti, v katero tematsko polje uvrščamo letos predlagane besede.

Za častni naziv beseda leta se je potegovalo 11 »finalistk«:

- karantena
- 4 dni
- predihovalnik
- pozitiven
- mehurček
- neleto
- šolotožje
- zoom
- cepivo
- rahljanje in
- kolesarjenje

Besede, ki so zaznamovale zadnjih pet let:

- 2016 begunec
- 2017 evropski prvaki
- 2018 čebela
- 2019 podnebje
- 2020 karantena

Neologizem leta – WUHOBAN

Že tretje leto zapored pa je komisija Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša (ZRC SAZU) izbrala najbolj izvirno novo besedo – neologizem.

Letos je ta naziv pripadel besedi wuhobran, ki je izraz za pripomoček, ki poskrbi, da trakci maske ne ožulijo predela okoli ušes. Prve so v podporo zdravstvenim delavcem izdelali prostovoljci.

Besedo bi lahko razčlenili na tri dele:

W (Wuhan, mesto pojava koronavirusa), uho (za ušesa si zatakneмо trakce maske) in bran (iz glagola braniti, ščititi).

Wuhobran je torej tisto, kar brani wühe (v koroškem narečju ušesa).

MATERINŠČINA

21. februar, mednarodni dan materinščine

Materini jezik je govorica, ki se jo najprej naučimo in se tako imenuje po mami, kakopak.

Za vsakega človeka ima posebno čustveno vrednost - v njej se najlažje in najbolj pretanjeno izražamo. Kamorkoli gremo, jo nosimo s seboj - ljudje, ki vse življenje živijo v tujini, pravijo, da sanjajo vedno le v materinem jeziku in ko to povem svojim učencem, se čudijo in mi zatrjujejo, da bodo to preverili in mi poročali, ko bodo zasloveli na tujem.

21. februar so Združeni narodi izbrali za mednarodni dan maternega jezika – kot praznik raznolikosti in pestrosti jezikov v svetu in v spomin na ubite študente, ki so na ta dan leta 1952 v Bangladešu protestno zahtevali uradno rabo njihovega maternege jezika, bengalščine.

Ste vedeli, da je ena od ocen, da na tem našem planetu živi okrog 10 000 govornih jezikov, pri čemer sploh niso upoštevana narečja, s katerimi je zagotovo med najbogatejšimi ravno slovenščina?

Ali pa - da poleg slovenščine v Republiki Sloveniji živi še kar 50 materinščin?

Pravica do maternega jezika je ena od osnovnih človekovih pravic. Uživajmo jo in jo spoštujmo.

Mojca A Juras

Feri Lainšček: ZMERAJ JE POT, ZMERAJ JE UPANJE, ZATO JE TREBA KLJUBOVATI BREZUPU

Feri Lainšček, prejemnik letošnje Prešernove nagrade za življenjsko delo

V obrazložitvi nagrade je dr. Irena Avsenik Nabergoj med drugim o njem zapisala, da je "vrhunski pesnik in pisatelj panonske Slovenije, ki v svojih delih tankočutno slika življenje preprostih ljudi z roba družbe, s prikazovanjem lirične, iščoče plati ciganske duše pa izraža spoštovanje do drugačnih."

Sam pisatelj pa takole razmišlja o svojem vodilu skozi življenje.

- Zmeraj je pot, zmeraj je upanje, zato je treba kljubovati brezupu.
- Naša naloga je, da si z leti - če smo pisatelji ali ne - ego malce obrusimo. Tako si zamišljam življenje: od nekod prihajaš, nekam greš, vmes se ti dogaja nekaj, iz česar se lahko tudi kaj naučiš.
- Velikokrat v življenju sem pravzaprav stvari postavil na kocko, kar je zelo negotovo. Ampak ko so se mi pokazale neke srečne okoliščine, sem jih zmeraj uporabil. Torej bolj kot usoda je verjetno pomembno, da prepoznaš te neke srečne okoliščine in da jih uporabiš, da si v pravem trenutku upaš.
- Z vsakim branjem se knjiga na neki način znova rodi in je vedno malo drugačna. To omogoča ta čudež branja.

Pri založbi Beletrina je izšel ponatis njegovega zadnjega romana, prvega

iz avtobiografske trilogije, **Kurji pastir**, v katerem odstira dolgo pozabljen spomin in doživeto pripoveduje o dogodkih vse od njegovega rojstva dalje.

Sam avtor pravi takole:

Med pisanjem tega romana sem ugotovil, da sem se v tem otroštvu naučil kljubovati brezupu. To mi je res pogosto pomagalo. Tako rekoč do osnovne šole sem bil odrezan od knjig, a imel sem to srečo, da so bili okoli mene pripovedovalci, ki so mi nadomeščali branje. Nezavedno sta starša oz. predvsem oče uporabljala te zgodbe za neki vzgojni namen. Oče je bil pač tak, da mu je šlo zelo slabo z napotki, vzgojnimi prijemi, temveč je sporočilo običajno podal v obliki zgodbe. Že takrat sem začel razumevati to moč zgodbe, za katero zdaj vem, da je bistvena. Ves svet si razlagamo s pomočjo zgodb. Zgodbe imamo raje kot pridige.

**Feri Lainšček
LJUBEZEN LE SVETI**

Za rože, ki niso cvetele,
za ženske, ki niso verjele,
za vlake, ki niso prispeli,
za čase, ki niso veseli,

Iz večnosti sijajo zvezde,
v brezčasje drsijo kometi,
sledita si sonce in luna,
a v srcu ljubezen le sveti.

za ptice, ki niso letele,
za srečke, ki niso zadele,
za starce, ki niso živeli,
za ognje, ki niso goreli -

Minevajo dnevi in leta,
bledijo najlepší spomini,
le naši res srčni dotiki
prinašajo srečo v dvojini.

ta pesem ne nosi tolažbe,
le tiha je čustva zbudila.
Zdaj pojem jo, polna nečesa,
kar rada bi z nekom delila.

OPREDELJENI PO NARODNI PRIPADNOSTI

Ustava Republike Hrvaške pripadnikom vseh narodnostnih manjšin zagotavlja svobodo opredelitve po narodni pripadnosti, da gojijo in izražajo svojo kulturo ter uporabljajo svoj jezik in pisavo.

Ustavni zakon Republike Hrvaške o pravicah narodnostnih manjšinah tudi odreja, da ima vsak državljan Republike Hrvaške **pravico svobodno** izražati **pripadnost** svojemu narodu ali narodni skupnosti.

Ta pravica je strogo osebna pravica in nihče, na noben način, ne sme in ne more vplivati na opredelitev osebe. Kazenski zakon predvideva, da bo kaznovan vsak, ki pripadnikom narodnostne manjšine prikrajša ali omeji svobodo opredelitve po narodni pripadnosti ali pa pravico do kulturne avtonomije.

Swobodo opredelitve po narodni pripadnosti ureja tudi Zakon o popisu prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj v Republiki Hrvaški.

Ustavni zakon Republike Hrvaške o pravicah narodnostnih manjšinah tudi odreja, da v enotah lokalne samouprave (Mesto) na katerem območju prebiva več kot 200 pripadnikov narodnostne manjšine, ter v enotah področne samouprave (Županija) na katerem območju prebiva več kot 500

pripadnikov narodnostne manjšine, pripadniki vsake take narodnostne manjšine imajo pravico do izbire Svetov. Če ne izpolnjujejo teh pogojev, a na območju enote samouprave živi najmanj 100 pripadnikov narodnostne manjšine, bo izvoljen predstavnik narodnostne manjšine.

Za določitev števila pripadnikov narodnostne manjšine je odločilen popis prebivalstva korigiran (povečan ali zmanjšan) za število volivcev, ki so vpisani ali pa izbrisani iz seznama volivcev.

Število pripadnikov slovenske narodne manjšine:

UPRAVNA ENOTA	2011	2015	2019
Splitsko-dalmatinska županija	575	486	446
Mesto Split	341	309	272

Vse zgoraj omenjeno kaže, da se število opredeljenih pripadnikov slovenske narodnostne manjšine na območju mesta Splita in Splitsko-dalmatinske županije iz leta v leto zmanjšuje, ter da kmalu ne bomo imeli več pravice do izbire manjšinskih Svetov, kar bo pa tudi zmanjšalo finančno podporo naši skupnosti.

Prepričan sem, da to sliko lahko sami hitro spremenimo na boljše, saj poznam dosti meščanov, družin, ki niso opredeljeni po narodni pripadnosti, čeprav se čutijo kot Slovenci.

Apeliramo na nacionalno zavest so-narodnjakov, saj ne obstajajo nobeni razlogi za ne izkazovanje nacionalne pripadnosti.

Torej to nepovoljno statistično stanje lahko sami popravimo s svojim deklariranjem o pripadnosti slovenski nacionalni manjšini.

Deklariranje lahko opravite v Splitsko-dalmatinski županiji, Upravnom odjelu za opću upravu - **registar birača, Split, Vukovarska ulica 1, III kat**, ter v registrih volivcev mest v sestavi Splitsko-dalmatinske županije. To je najmanj kar lahko storimo, da naša skupnost nacionalne manjšine še naprej živi na teh prostorih.

Popis prebivalstva, ki sledi v letošnjem letu je priložnost za vse vas, ki se še niste deklarirali kot pripadniki slovenske nacionalne manjšine, da to storite in popravite sedanji negativni trend.

Cenimo Vašo zavest o nacionalni pripadnosti!

SLOVENSKO KULTURNO DRUŠTVO

„TRIGLAV“ SPLIT

Spoštovani člani,

naprošamo vas da vplačate članarino za tekoče leto.

Določeno število članov nima plačane članarine nekaj let. In sicer, član se postaja in ostaja s plačilom članarine za tekoče leto.

Stanje lahko preverite vsak dan v tajništvu, ali po telefonu. Vplačate pa na banki, pošti ali po internetni bankarstvu. Prilagamo tudi položnico.

Tajništvo SKD TRIGLAV SPLIT

POSLOVITEV OD PEVCA, SLIKARJA IN PRIJATELJA IVANA KOSMOSA

Prijatelje in znance v Slovenskem kulturnem društvu »Triglav« Split je zelo prizadela novica o tvoji smrti, čeprav smo vedeli da si bolan. Spominjamo se te kot zelo zavednega Slovenca, ki je nadvse ljubil svojo rojstno deželo Slovenijo. Takoj ob ustanovitvi si se leta 1992 vključil v slovensko kulturno društvo »Triglav« in kot pevec v mešani pevski zbor.

Ivan, poslavljam se od tebe, kot predsednik slovenskega kulturnega društva »Triglav« Split, kot predsednik našega mešanega pevskega zbora in osebno kot tvoj prijatelj.

Več kot 29 let smo se družili, peli, skupaj potovali, se veselili in postali ena družina. Ti si Ivan bil del te družine, eni drugima smo zelo veliko pomenili. Neprecenljiv je bil tvoj prispevek na področju kulturnega delovanja društva. Bil si izjemen načrtovalec kulturnih projektov in perfekcionista v njihovi izvedbi.

Pomnili te bomo tudi kot voditelja naše slikarske skupine, saj si na več mednarodnih slikarskih kolonijah predstavljal naše društvo.

Aktiven si bil kot član Izvršnega odbora in Svetov slovenske narodne manjšine mesta Splita in Splitsko-dalmatinske županije.

Tvoja kritična beseda in ocena je bila bridka, a vselej dobronamerna in dobrodošla. Bila je pobuda za nadaljnje boljše delo v cilju prispevanja h krepitvi in doseganju ugleda slovenske skupnosti na teh prostorih.

Še dosti tega bi lahko naštevali, kaj smo lepega preživeli s teboj, vse to bo ostalo zapisano v našem spomenu na tebe. Izražamo iskreno sožalje soprogi Vukici i sinovoma, Srđanu in Siniši, ter ostalim družinskim članom

Ivan, danes se mi člani društva poslavljamo od tebe, tvoj pevski zbor se posavlja s slovensko pesmijo, ki si jo tako ljubil, žalostni smo, pa vendar ponosni, da smo te poznali in da smo te imeli.

Počivaj v miru.

Cveto Šušmelj

IVANU, PRIJATELJU

*Kist u tvojoj ruci sada miruje i ne slika
Ni more
Ni hridi
Ni cvjetove
Ruka ti je zastala
negdje između mora i zvijezda
negdje u pozdravu i zagrljaju
kronom strašnom dodimuta
u bjelini bolničkog kreveta
u koji su te poput uznika
zakovali željom da pomognu.
A onda pozvali te anđeli.
Pozvali te, dok još nisi oslikao sve svoje snove
ni pogledom pogledao plavetnilo neba.
Na dlanu ti ostala sva prepolovljena sjećanja
nebrojena i stvarna.
I nebo kad si gledao tada bio si usamljen
poput svjetionika onog tvog,
onog tvog sa Palagruže oslikanog bojama
života
bojama radosti, bojama nadanja u sutra.
Pamtit ćemo tvoje dobro sve.
I osmijeh i radost i šalu i pjesmu.
Putuj, putuj prijatelju
Putuj u taj svemir koji si ispunio svojim
dahom
koji si ispunio svojim bojama plavim,
bojama mora u tebe uronjenim.
Na dlanu ti ostade zaustavljeno vrijeme
života.
Putuj, putuj prijatelju u ta prostranstva plava
što tiha su i nedodirnuta kistom i pjesmom
tvojom sada.*

Marija Ivoš, pjesnikinja i slikarica
Voditeljica Likovne kolonije SKD "LIPA"
Zadar, "MAJ-TURANJ"

Dragi Ivan,

*tako nenadoma in tako tiho si zdrsela onkraj. V naša si srca in spomine
zapisal toliko lepega, v naše poglede toliko čarobnega, svetlega.
Naj bo miren tvoj prelet in hvala ti za vse.*

MOMČILO LILIĆ

1938. - 12.12.2020

JADRANKA LILIĆ

1943. - 1.1.2021

Naš dolgoletni član Dragan Lilić je tako nenadoma ostal brez očeta in matere. Njemu in njegovi družini izrekamo iskreno sožalje.

Naš Split. Foto: Ivo Pervan

